

ÍLEGUKANNING | Nýggj ílegutøkni skal hjálpa granskarunum at finna fram til upprunan hjá villa laksinum í Norðuratlantshavi. Føroyar eru við í stóru ES-verkætlanini, og tí fer Magnus Heinason at trola eftir laksi norðanfyri.

LEITANIN EFTIR VILLA LAKSINUM

JAN ARGE JACOBSEN
fiskifrøðingur

Høvuðsendamálið við stóru laksaverkætlanini, ið hevur fingið heitið SALSEA-Merge, er at kanna, hví so nógvur laksur doyr, meðan hann er á beiti á opnum havi. Tey seinastu 20 árinu eru laksastovnamarnir í Norðuratlantshavi minkaðir lutfalsliga nógv, hóast meginparturin av fiskiskapinum á opnum havi er hildin uppat, og fiskiskapurin í áunum er tálmaður rættiliga nógv. Føroyingar góvust at fiska laks í 1991, meðan fiskiskapur við gørnum í Írlandi steðgaði í 2007.

Tó at roknað verður við, at broytingarnar í havumhvørvinum hava sína stóru ávirkan á gongdina, so kenna granskarar tó ikki svarið. Ein av týðningarmestu spurningunum er at fáa innlit í,

hvussu laksur frá ymisku áunum rundan um okkum nýtir havumhvørvið við atlitum til útbreiðslu og vistfrøði. Laksur fer úr áunum út á ymisk havøki at leita sær føði, og mest sannlíkt eru hesi havøki ymisk, tá hugsað verður um grundarlagið fyri vøkstri og menning í sjónum. Higartil hevur tað tó ikki verið gjørligt at fáa fatur á nóg stórum nøgdum av laksi og samstundis vita, hvaðani hann stavar.

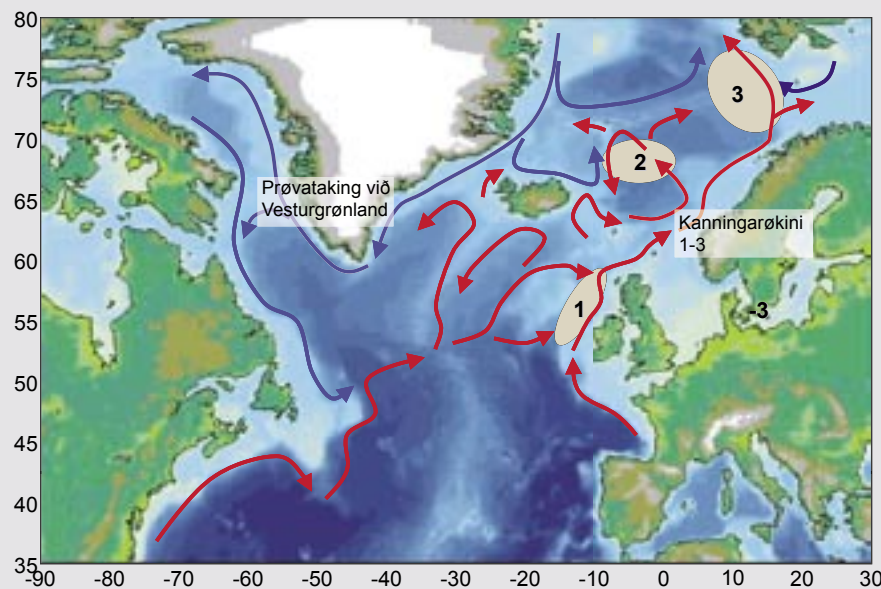
Ílegurnar geva svarið
SALSEA-Merge verkætlanin brýtur upp úr nýggjum við at nýta nýggja ílegutøkni, ið skal vísa, úr hvørjum upprunalandi laksurin stavar. Við hesum kanningshátti er gjørligt at eyðmerkja hvønn

FAKTA |

Laksaverkætlanin SALSEA-Merge

SALSEA-Merge stendur fyri »Advancing understanding of Atlantic salmon at sea: Merging genetics and ecology to resolve stock-specific migration and distribution patterns«. Høvuðsendamálið er at skilja, hví laksur doyr í so stórum nøgdum, meðan hann er á beiti á opnum havi. Samlaða kostnaðarætlanin er góðar 41 milliónir krónur, í høvuðsheitum fíggað úr 7. rammuskranini í granskingargrunninum hjá ES, stytt FP7. Føroyski parturin kostar umleið 2,4 milliónir krónur, harav góð 1,1 millión er fíggað av franska oljufelagnum »TOTAL Foundation«, meðan restin av kostnaðinum verður býtt millum Fiskirannsóknarstovuna og aðrar grunnar. Altjóða felagsskapurin NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) stendur fyri verkætlanini.

Rannsóknir í Norðuratlantshavi

Øki í Norðuratlantshavi (øki 1-3), har ætlanin er at gera rannsóknarferðir at kanna laks í 2008 og 2009. Føroyar skulu kanna økið 2, ið liggur norðan fyri Føroyar. Reyðir pílar eru heitir streymar og bláir pílar eru kaldir streymar.

einstakan laks, ið fingin verður. Tað gevur í nógv størri mun enn áður møguleika at kanna vøkstur og møguligar orsøkir til, at laksur úr ávísu økjum klárar seg verri enn annar laksur, ið er á beiti norðan fyri Føroyar.

Føroyski parturin í hesi verkætlanini fevnir millum annað um tvær rannsóknarferðir við Magnusi Heinasyni, sum skal trola eftir laks norðanfyri á sumri 2008 og 2009. Harumframt er Fiskirannsóknarstovan eisini við

í kanningunum av havumhvørvinum, av føðini hjá laks í sjónum, og hvar laksurin gongur, serliga fyrsta hálva árið eftir at hann er farin út á sjógv sum smolt.

Fiskirannsóknarstovan vónar, at SALSEA-Merge eisini fer at gera tað lættari at skilja, hvat stýrir stóru broytingunum í vistfrøðiligu skipanunum í havinum. Tílik vitan er neyðug fyri at umsita tilfeingið í havinum á skilagóðan hátt.

EYDNA Í HOMRUM
havlívrøðingur

LISE H. OFSTAD
fiskifrøðingur

Føroyski fiskiskapurin eftir gulllaksi byrjaði í 1994. Hesa tíðina eru longd og aldur á fiskinum skrásett í sambandi við landingar. Men sum heild er vitanin um lívfrøðina hjá gulllaksi brotakend. Fyri at bøta um hetta og lýsa lívfrøðina hjá gulllaksinum fór Fiskirannsóknarstovan í 2006 undir eina verkætlan, sum lutvíst er fíggað av vinnuni. Hetta tíðarskeið er savnað tilfar um longd, vekt, kyn, búningargstig og aldur á fiskinum. Hetta eru týðandi parametar til at lýsa lívfrøðina hjá gulllaksinum, og

ÓKENDI GULLLAKSURIN

VERKÆTLAN | Hóast føroyingar hava fiskað gulllaks síðani 1994, so er grundleggjandi vitanin um hetta fiskaslag framvegis avmarkað. Tí roynir Fiskirannsóknarstovan at savna lívfrøðiligt tilfar, fyri á tann hátt at lýsa lívfrøðina hjá gulllaksi.

hópin av tilfari er savnað síðani 2006.

Eisini hevur stórus dentur verið lagdur á at kanna, hvussu búgvíð rogn og sil er hjá gulllaksi í ymsum støddum. Somuleiðis eru kanningar gjørdar av maganum, og hesar vísa millum annað, hvar gulllaksur er í føðiketuni.

Bæði miðallongd og miðalaldur eru minkað síðan 1994. Hetta er ikki óvanligt, tá ein stovnur fyrstu ferð verður fiskaður. Men í verandi støðu vita vit ikki, um hetta er allur sannleikin. Minkandi miðalaldur kann nevniliga eisini

vera ábending um, at trýstið á stovnin er ov ógvusligt. Vónin er, at samlaða tilfarið frá bæði landingum og kanningunum hjá Fiskirannsóknarstovuni fer at gera tað møguligt at meta um støðuna hjá føroyska gulllaksastovninum.

Sum meginregla kann sigast, at fiskasløg, sum vaksa seint, eiga ikki at verða hart troytt. Gulllaksur kynsbúnast, tá hann er seks til átta ár, og verður stovnurin ógvusliga fiskaður er vandi fyri, at stórus partur av stovninum verður undir kynsbúningardur.

Verkætlanin er lutvíst fíggað av játtanini »Fiskivinnuroyndir« á fíggarlógini og lutvíst av Tavuni, JFK og partrolarunum Polarhav, Stjørnuni og Eysturbúgvunum.

FAKTA |

Líknandi fiskur

Í føroyskum øki er ein fiskur nær skyldur við gulllaksin, og tað er streymsild. Hesi fiskasløg líkjast nógv, men gulllaksurin hevur lutfalsliga størri eygu enn streymsildin. Harumframt er streymsildin minni fiskur, í mesta lagi 26-30 cm til longdar. Ein annar máti at kanna, hvønn fisk, talan er um, er at telja roðslurnar ella vøddasegmentini frá táknu til stert. Gulllaksurin hevur 66-68 meðan streymsildin hevur 56-60 vøddasegment.